

losti, které dávají příležitost k úvahám, jež srovnávají a hodnotí. Jest zhodnotiti dvě tak různé cesty za cílem v podstatě totožným — ať už je nám tento cíl žádoucím, nepřátelským nebo lhostejným — jest zhodnotiti výsledek, jehož se až dosud dosáhlo revolucí ruskou, a výsledek, jehož bylo nebo bude dosaženo parlamentní methodou anglickou. Jak je tu těžko hodnotiti objektivně, sine ira et studio. Vždyť neznáme dosud výsledků obou revolucí a předvídat tu nelze. A jak do počtu hodnotícího zahrnouti oběti krvavé revoluce ruské na životech a blahobytu lidí, které se jí jevily jako nutné prostředky k žádoucímu cíli? Zdá se věru, že je velmi málo vyvolených, kteří mají právo vysloviti zde svůj soud. Neboť tu nestačí jen správné usuzování vědecké, ale věstecká skoro intuice spojená s mravní hloubkou a bohatou zkušeností.

Myslitel a státník, jenž je nesporně z těch vyvolených, řekl nám svůj soud. A to ve prospěch metody anglické. —n—

Lex Hodža. V období politických afér, v němž jsme se dověděli tolik o svých politicích a tolik dalšího mohli si domysleti, přichází min. dr. Hodža s podnětem k vydání zákona, jímž by byla vyslovena inkompatibilita politiky a obchodu a vedena hranice mezi oběma těmito záslužnými obory lidské činnosti, jejichž důvěrná spolupráce se nám však tak málo líbí. Jest jisto, že zásadně nebude nikdo proti dobré myšlence zákona. Zásadně možno tu snad jen namítnouti to, zda tím, že politiky budeme přímo zákonem chránit před obchodním podnikáním, nezvyšujeme ještě více dojem privilegované třídy národa, nových optimátů, o nichž tu byla zmínka v posledním čísle, neboť každému se vynoří analogie s římskými senátory, jimž též byl zakázán obchod jako nesrovnatelný s jejich stavem.

Ale to by snad nepadalo tak na váhu, jako řada okolností, pro něž můžeme spolehlivě předpověděti, že k takovému zákonu asi nedojde. Už proto, že bude velmi těžké vésti zmíněnou hranici t. j. stanovit, co ještě politikou je a co jí už není. Ale dejme tomu, že se to podaří formulovati, a to patrně podle kriterií zcela zevních, tak totiž, že za provozování politiky prohlásí se prostě zastávání mandátu poslaneckého a všech vyšších funkcí ústavních; obchodní podnikání bude zase nutno omezit na podnikání většího rozsahu a na intensivější účast — ne tedy na př. vlastnictví několika akcií — na větších podnicích společenských.

Jsou tu však další obtíže. Jest třeba zde rozlišovat dva případy nežádoucího zasahování obchodu do politiky a naopak: jednak zmíněné účaststvenství politických osobností v podnikání obchodním, jednak vlastní obchodní podniky politických organisací. V prvním případě budou tu státi v cestě naše skutečné poměry: hlavně skutečnost, že máme prostě v některých oborech málo schopných a vynikajících lidí, takže politický život nemůže postrádati osob angažovaných v kruzích obchodních a naopak. Není na př. v našich kruzích finančně-politických takřka význačné osoby, která by nebyla zúčastněna ve správě peněžních nebo jiných obchodních podniků. Zde nelze nikomu vytýkati nějaký zlořád a přece to vede — jak se též v poslední době ukázalo — někdy k důsledkům nežádoucím. Neboť kolik podniků patřících nečeskému kapitálu přijalo do svého vedení Čechy a Slováky jedině pro jejich politický vliv. Můžeme se vzdáti této výhody?

V druhém případě, při provozování obchodu samými politickými organisacemi nelze zase při nedostatku právní úpravy politických stran postihnouti, která organisace je politickou. Bude nutno za činnost organisace volati k odpovědnosti osobnosti politické v nich zúčastněné. To ale bude mít za následek, že v nich nikdy oficiálně nebudou, byť by jejich duch a organizační iniciativa se v nich uplatňovala sebe více. Zda by to přispělo k zvýšení politické morálky, které je účelem celého zákona, je ovšem otázka.

Snad by se místo zákona o inkompatibilitě doporučoval spíše dodatek k zákonu o volebním soudě a to k bližšímu vysvětlení slov § 13: «důvody nízké a nečestné», o něž bylo vedeno už tolik sporů. Zde by se mohly vedle jiných nízkostí a nečestností jmenovati demonstrativně některé zvlášť křiklavé případy neblahé součinnosti politiky a obchodu, které

by měly za následek ztrátu poslaneckého mandátu. Ale pak by ovšem i legitimace žalobce musila být dána někomu jinému, nejen straně provinilce. Ale komu? —n—

Československé místní názvosloví úřední. Počátkem ledna t. r. rozeslal Stát. úřad statistický první výtisky nových lexikonů míst v Čechách podle sčítání lidu r. 1921. Vydáním lexikonu publikují se zároveň pro Čechy československé názvy míst, jež mají výlučnou platnost jako úřední jména. Zákon ze dne 14. ledna 1920 č. 266, sb. z. a nař. o úpravě názvů měst, obcí, osad i jejich částí dal základ k celkové reformě, jež jako nezbytná vystoupila u všech nástupnických států i u ostatních, které zabíraly nová dobytá území. Tak stalo se zejména v Trentě a v Alsasku; ovšem všude nebylo postupováno stejnou metodou: obyčejně vláda prostě diktovala jednojazyčný typ jmen. Pouze Československo a po jeho vzoru Poznaňsko i Polsko, postavilo názvoslovnou úpravu na právní podklad, kterého jsme dosud v Rakousku postrádali, v Uhrách pak platil známý maďarisační zákonný čl. z r. 1898, kterým byly zejména na Slovensku potlačeny všechny slovenské názvy a nahrazeny maďarskými. Československý zákon z r. 1920 zasluhuje pozornosti v několika směrech: především se týká to ustanovení úředního názvu, k němuž je nyní zmocněn ministr vnitra. Dříve ministerstvo vnitra povolovalo na žádost obce změnu jména, takže bez podnětu obce, která nesla také veškeré náklady s tím spojené (změny v pozemk. knihách, katastrech a p.), nebylo možno název opravit. Náš zákon se shodl v tomto předpise s někdejšíma maďarskými, kde ministr vnitra měl vyslechnouti municipální zastupitelstvo. U nás je však přidán ministru odborný poradní sbor t. zv. »Stálá komise pro ustanovení úředních názvů«, v níž vedle zástupců jednotlivých ministerstev, Stát. úřadu statistického a vojen. Zeměpis. ústavu zasedají i zástupci archivů zemských a ministerstva vnitra spolu se zástupci místopisné komise České Akademie a na bedrech těchto odborníků spočívá i bude spočívati názvoslovná úprava po stránce historické a filologické. V letech 1920 až 1923 byla užším výborem zmíněné komise provedena revize jmen v Čechách (celkem asi na 46.000!). V našem zákoně je dále zajímavý předpis o menšinovém jméně, které může fakultativně ustanoviti ministr pro místa, v nichž žije aspoň 20% něčeskoslovenská menšina aneb v nichž má sídlo úřad vztahující se působností svou na obvod s touto menšinou. Tím vedle československého úředního názvu jsou nyní v určitých případech schválena i jména německá, polská a maďarská. Kromě toho je důležitá i sankce, kterou uvedlo vlastně až prováděcí nařízení z 14. srpna 1921 č. 324 sb. z. a nař., že všechny veřejné úřady a podniky, rovněž i strany ve styku s nimi musí výlučně užívati úředních názvů. Jestliže pak v podání strana užila jiného názvu než úředního, má jí býti podání vráceno do určité lhůty k opravení se zachováním účinků. Nestane-li se oprava do stanoveného dne, pokládá se podání za neučiněné. Lhůta je precisována při věcech veřej. zájmu. Třebas i otázka normativní úpravy místních jmen se časem jistě vytríbí, až bude značnější zkušenost a vzroste i judikatura, přece nejobtížnější je technika ustanoviti jednotlivé úřední názvy, které by vyhověly jak požadavkům filologickým a historickým, tak i praktickým, aby byla vhodná, snadno užitelná, změnami nepoškozovala obchod. atd. Je tedy nutno postupovati velmi opatrně a uvažovati případ každý zvláště. V Čechách úkolem tímto byl pověřen zvláštní užší výbor, který revisi všech jmen provedl. Bylo nutno aspoň u poloviny jmen obcí a osad provésti rozsáhlé šetření v historických pramenech v archivech jak v českém zemském, tak ministerstva vnitra i některých místních (třeboňském, tepelském a p.), na podkladě dokladů a dotazníků po dialektu činil závěry filolog a výsledek po stránce vědecké přezkoumal se častými dotazy na místě u obecních a okresních správ, četnických stanic, menšinových korporací, na to byly uváženy i důvody ministerstev pošt a železnic a pak teprve ministerstvo vnitra na podkladě tohoto bohatého materiálu rozhodovalo. Podobnou metodou pokračuje se i na Moravě, Slezsku i Slovensku, takže budeme míti záhy vytríbené místní názvosloví úřední. Dá se pak doufati, že se zvýší tím i zájem určitých kruhů jako